<u>සිද්ධි අධ්‍යනය</u>

ශ්‍රී ලංකාව තිරසාර නොවන ණය සහ බරපතළ ගෙවුම් ශේෂ අර්බුදයකට මුහුණ දී සිටින අතර, එය වර්ධනයේ සහ දරිද්‍රතා මට්ටම්වලට ඉතා පැහැදිලි සෘණාත්මක බලපෑමක් එල්ල කරනු ලබයි.

නවතම දකුණු ආසියානු ආර්ථික අවධානයට (South Asia Economic Focus) සහ ශ්‍රී ලංකාවේ සංවර්ධන යාවත්කාලීන වලට (Sri Lanka Development Update) අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ සැබෑ ඒක පුද්ගල ආදායම 2022 වනවිට 9.2% දක්වාත් 2023 දී 4.2% දක්වා තවදුරටත් පහතට වැටීමට නියමිතය.

රටේ අස්ථිර දේශපාලන තත්ත්වය සහ ඉහළ ගිය රාජ්‍ය මූල්‍ය තත්ත්වය, සහ මූල්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ අසමතුලිතතාවය ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික දැක්මේ (the growth outlook) කැපී පෙනෙන අස්ථිරභාවය මතු කරනු ලබයි. වර්ධන දැක්ම ඉහළ අවිනිශ්චිතතාවයකට යටත් අතර, මූල්‍ය ඒකාබද්ධ කිරීමේ (fiscal consolidation) ප්‍රගතිය, ණය ප්‍රතිව්‍යුහ ගතකිරීම් (debt restructuring), සහ වර්ධන ඉහළ නැංවීමේ ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණයන් (growth enhancing structural reforms) යන අංශයන්ගේ ප්‍රගතිය මත ඒවා රඳා පවතිවී. ආනයන සම්පීඩනය (import compression) හේතුවෙන් වත්මන් ගිණුම් හිඟය පහත වැටෙනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. බාහිර මූල්‍ය පරතරය පියවීමට 2023 දී අමතර සම්පත්, සහ ඉන් ඔබ්බට දේවල් අවශ්‍ය වනු ඇත. ප්‍රක්ෂේපණය කර ඇති ආකාරයට ඉදිරි වසර කිහිපය තුළ මෙරට දරිද්‍රතාවය 25% වැඩි අගයක පවතින අතර, රටක් වශයෙන් ඊට මුහුණදීම විශාල අභියෝගයක් වනු ඇත.

මන්දගාමී ණය ප්‍රතිව්‍යුහගතකිරීමේ ක්‍රියාවලිය, සීමා සහිත වූ බාහිර මූල්‍ය සහයෝගය (external financing support), සහ කැළැල් සහිත අර්බුදයේ බලපෑමෙන් දිගු ප්‍රකුර්ති වීමක් සහිත තත්වයකට පත්වීම ප්‍රධාන අවාසි සහගත අවදානම් අතරට අයත් වේ. උද්ධමන පීඩන (inflationary pressures) පාලනය කිරීමට මූල්‍ය ඒකාබද්ධ කිරීම (fiscal consolidation) දැඩි මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති කැටුව සිදුකළ යුතුය. තිරසාර මූල්‍ය තත්ත්වයකට නැවත පත් කිරීම සඳහා කැපී පෙනෙන ණය ප්‍රතිව්‍යුහගතකිරීම වැදගත් වේ. රාජ්‍ය අංශයට ඉහළ නිරාවරණයන් ලබාදෙමින් මූල්‍ය අංශය පරීක්ෂාකාරීව කළමනාකරණය කළ යුතුය. නිසි සාර්ව ආර්ථික හැඩගැසීම් (macroeconomic adjustments) මූලිකව වර්ධනයට සහ දරිද්‍රතාවයට අහිතකර ලෙස බලපෑ හැකි නමුත්, එය සාර්ව ආර්ථික අසමතුලිතා නිවැරදි කිරීම , නැවත ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය වෙළෙඳපොළවල් වලට ප්‍රවේශය ලබා ගැනීමට උපකාර කිරීම, සහ තිරසාර සංවර්ධනයට අවශ්‍ය අඩිතාලම දැමීම සිදු කරනු ලබයි. දුප්පත් සහ අවදානමට ලක්විය හැකි පිරිසට බලපෑම් අවම කිරීමට නිවැරදි කිරීම් සිදුකරන අතරතුරදී ඒවා අර්බුදකාරී තත්වයක පවතී. දරිද්‍රතාවය අවම කිරීම සඳහා කර්මාන්ත හා සේවාවන්වල රැකියා අවස්ථාවන්ගේ ව්‍යාප්තිය සහ ආදායම් වල සැබෑ වටිනාකම ප්‍රකෘති තත්ත්වයට ගෙන ඒම අවශ්‍ය වෙයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථිකය COVID-19 වසංගතයට පෙර සිටම දුර්වලකමේ සලකුණු පෙන්වමින් තිබුණි. 2017 සිට 2022 දක්වා අවසන් වසර 5 තුළදී රටේ සංවර්ධනය සහ දරිද්‍රතාවය අවම කිරීම මන්දගාමී වී තිබුණි.

ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම් පහත හෙළීමෙන් පසුව 2020 දී ශ්‍රී ලංකාවට ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය වෙළෙඳපොළේ දොරටු වැසිය. වෙළෙඳපොළ ප්‍රවේශ නොමැතිව නිල සංචිත සහ බැංකු ක්ෂේත්‍රයේ ණය මගින් බාහිර ණය සහ ආනයනයන්ට ගෙවීම දිගටම සිදු කෙරිණි. 2019 දී පැවති ඇමරිකානු ඩොලර් බිලියන 7.6 ප්‍රමාණය 2022 ජූනි වන විට ඇමරිකානු ඩොලර් මිලියන 400 ට වඩා අඩු ප්‍රමාණයක් දක්වා පහත වැටිණි. (චීනය සමග කළ ඇමරිකානු ඇමරිකානු ඩොලර් බිලියන 1.5 සමාන ණය හුවමාරුවකට හැර) ඉන්පසුව බැංකු ක්ෂේත්‍රයේ පැවැති ශුද්ධ විදේශ වත්කමිද 2022 ජූනි වන විට ඇමරිකානු ඩොලර් බිලියන 5.9 දක්වා පහත වැටිණි. විශේෂයෙන්ම 2022 දෙවන කාර්තුවේ සිට ඉන්ධන, ඖෂධ, පිසින ගෑස්, සහ ආර්ථික කටයුතු සඳහා අවශ්‍ය යෙදවුම් වල පවතින හිඟයන් නිසා මෙම දැඩි ෆොරෙක්ස් ද්‍රවශීලතා සීමාවන් (severe forex liquidity constraint) මුළු ආර්ථිකයටම දැනීගොස් ඇත.

මැතකාලීන වර්ධනයන්

ආර්ථිකය 4.8% ප්‍රමාණයකින් ගිවිසුම්ගත වූයේ 2022 පළමු අර්ධයේදිය. යෙදවුම් වල හිඟය සහ සැපයුම් දාම කඩාකප්පල් වීම මධ්‍යයේ සියලුම මූලික අංශයන් ගිවිසුම්ගත කෙරිණි. මිලදී ගැනීමේ කළමනාකරුවන්ගේ දර්ශක (purchasing managers' indices) වැනි ඉහළ සංඛ්‍යාත දර්ශකයන් පළමු මාස හයෙන් ඔබ්බට ගිය අඛණ්ඩ ආතතියන් පෙන්නුම් කරයි.

2022 අගෝස්තු වන විට වසරින් වසර උද්ධමනය (year-on-year inflation) පෙර නොවූ විරූ පරිදි 64.3% අගයක් ගනු ලැබුවේ වැඩි වශයෙන් 93.7% ඉහළ ආහාර උද්ධමනය හේතුවෙනි. මෙය ඉහළ යන භාණ්ඩවල මිල ගණන්වල බලපෑම, මුදල් හිඟයේ මුදල් ඉපයීම සහ මුදල් අව අවප්‍රමාණය (monetization of the fiscal deficit and currency depreciation) වීම ආදිය පෙන්නුම් කරනු ලබයි. 2021 දී පැනවූ රසායනික පොහොර තහනම, සහ බෝග අස්වැන්න ආශ්‍රිත බලපෑම ගෘහාශ්‍රිත ආහාර සැපයුම්, කෘෂිකාර්මික ඉපැයීම, සහ ආහාර සුරක්ෂිතභාවය යන අංශයන්ටද බලපෑම් එල්ල කොට ඇත. 2022 ජනවාරි සහ ජූලි අතරතුරදී මහ බැංකුව උද්ධමනය මැඩපැවැත්වීම සඳහා ප්‍රතිපත්ති අනුගතයන් සමුච්චිත පදනම් ලකුණු 950 (policy rates by a cumulative 950 basis points) දක්වා ඉහළ දැමිය.

භාණ්ඩ වෙළඳාමේ හිඟය (The goods trade deficit) වසරකට 18.6% දක්වා 2022 වසරේ පළමු භාගය වන විට අඩු වූ අතර අපනයන යටතේ විශේෂයෙන්ම රෙදිපිළි වූ අතර, එය ආනයනයන්ට වඩා වේගයෙන් වර්ධනය වී ඇමරිකානු ඩොලර් බිලියන 3.8 ආසන්න ඉන්දියානු මූල්‍ය සහයෝගිතාවයෙන් බොහෝ මූල්‍ය දායකත්වයක් ලබා දෙන ලදී. ප්‍රේෂණය අඩුවීම, සහ සීමා සහිත සංචාරක ලදුපත් (with declining remittances and limited tourism receipts) සමඟ වර්තමාන ගිණුම් හිඟය (current account deficit) මෙම කාල පරිච්ඡේදයේ පුළුල් වී ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මාර්තු මාසයේදී ශ්‍රී ලංකා රුපියල පා කොට එම තත්ත්වය යටතේ 78% පමණ මූල්‍ය අවප්‍රමාණය මාර්තු වල දී කළමණාකරණය කළ පා කිරීමක් (a managed float) බවට ආපසු ගෙනෙන ලදී . අනිවාර්ය ආපසු ගෙන්වාගැනීම සහ පරිවර්තනයට අදාල නීති තිබියදීත් (mandatory repatriation and conversion rules) අඩු වෙළඳපොළ විශ්වාසය හේතුවෙන් අපනයන ආදායම් සහ ප්‍රේෂණය විධිමත් මාර්ග ඔස්සේ ලංකාවට ගෙනඒම අභියෝගාත්මක වී ඇත.

2022 පළමු මාස හතරේදී වියදම් ඉහළ ගිය ද සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිලාභයන් (social protection beneficiaries) වෙත ලබා දුන් අතිරේක සහාය හේතුවෙන්, රාජ්‍ය සේවකයින් සහ විශ්‍රාමිකයින්, විශාල සමාගම් මත පනවා ඇති වරකට පමණක් කෙරෙන බදු (one-off tax) ආදී ආදායම් පියවර කිහිපයක් මූලික හිඟය අවම කිරීමට උපකාරී විය. සමස්ත හිඟය මූලිකව මහ බැංකුව විසින් මූල්‍යකරණය කළ අතර, එය පුළුල්ව, නොවෙනස්ව, ඉහළ යන පොලි බිල්පතට අදාළව පැවැතිණි. ආදායම් ඉහළ නැංවීමට රජය එකතුකල අගය මත පනවන බදු (Value Added Tax) අනුපාතය 8% සිට 15% දක්වා ඉහළ නංවා අමතර බදු පියවරයන් මාර්තු සහ අගෝස්තු මාස වලදී අතුරු අයවැය හරහා යෝජනා කරන ලදී.

(අන්තර්ගත මූලාශ්‍රය: ලෝක බැංකු සංවිධානය. ශ්‍රී ලංකාව.)

1 කාර්ය

ශ්‍රී ලංකාවේ පවතින මූල්‍ය තත්ත්වය පිළිබඳ පැහැදිලි අවබෝධයක් සමග ආර්ථික විශේෂඥයින්ගෙන් නිර්දේශ වනුයේ මුළු ආදායමට විදේශ ආදායම් කොටස එක්කර ගැනීමට මධ්‍යම හා කුඩා පරිමාණ ව්‍යාපාරයන්ගේ (medium and small-scale) දායකත්වය ඉහළ නැංවිය යුතු බවයි. උද්‍යෝගිමත් සහ නිර්මාණශීලී ව්‍යවසායකයකු වශයෙන් ඔබට පහතින් දක්වා ඇති ලයිස්තුවෙන් ව්‍යාපාර මොඩලයක් තෝරා ගෙන ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවස්ථාව ලැබී ඇත. ඔබේ ව්‍යාපාර යෝජනාව, ඔබගේ අදහස් වලට හේතු, සමග විස්තර කර වර්තමාන සන්දර්භය පිළිබඳව අවබෝධය පෙන්වන්න. ව්‍යාපාරයට සුදුසු නමක් යෝජනා කර එහි ප්‍රධාන ව්‍යාපාර අරමුණු නිශ්චිත කාල රාමුවක් තුළ දී සපුරාලන ආකාරය විස්තර කරන්න.

(අ) වර්ගය - සංචාරක ක්ෂේත්‍රය

(ආ) වර්ගය - තොරතුරු තාක්ෂණ ක්ෂේත්‍රය

(ඇ) වර්ගය - භාණ්ඩ අපනයන ක්ෂේත්‍රය

(ලකුණු 30)

2 කාර්ය

ඔබේ යෝජිත ව්‍යාපාර නිෂ්පාදනයේ වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම, පාරිභෝගික කොටස් (customer segments), සහ තෝරාගත් පාරිභෝගිකයන්ගේ අවශ්‍යතාවයන් පිළිබඳ අවබෝධය ලබාගැනීමට වෙළෙඳපොළ විශ්ලේෂණයක් සිදු කිරීමට ඔබට පැවරී ඇත. අදාළ ආකෘති සමඟ ඔබේ අධ්‍යයනය සඳහා අවශ්‍ය දත්ත වර්ග සමඟ වෙළෙඳපොළ පර්යේෂණයේ සම්පූර්ණ මෙහෙයුම පැහැදිලි කරන්න.

(ලකුණු 35)

3 කාර්ය

මෙම තරගකාරී පරිසරය තුළ සම්පූර්ණ අලෙවිකරණ මිශ්‍රණය (marketing mix) නිසි ලෙස යෙදීම ඕනෑම ව්‍යාපාරයක් සාර්ථක කර ගැනීමට අනිවාර්ය හේතුවකි. කාර්යයේ යෝජිත ව්‍යාපාරික මෙහෙයුමට (proposed business operation) අදාළ එක් එක් කරුණු ඉදිරිපත් කිරීම අදාළ ප්‍රායෝගික තත්ත්වයන් සමඟ සාකච්ඡා කරන්න.

(ලකුණු 35)